

ΣΧΟΛΕΙΟ:8^ο Γυμνάσιο Ηρακλείου

**Οι Πόλεις-Κάστρα
της Λογοτεχνίας**

και

οι μαθητικές Χαρτογραφήσεις τους

Λογοτεχνικές διαδρομές στην πόλη του
Ηρακλείου

που δεν έχουμε στο νου μας

Πολιτιστικό πρόγραμμα στο πλαίσιο

Σχολικών Δραστηριοτήτων

Σχ. έτος :2019-20

Συντονίστρια του προγράμματος:

Αρναουτάκη Ιφιγένεια, ΠΕ 81

Συμμετέχουσα καθηγήτρια:

Αγγελιδάκη Μαρία, ΠΕ.01

Συμμετέχοντες μαθητές:26 (Α΄, Β, Γ΄ τάξεις)

*Σκοπός του προγράμματος είναι να γνωρίσουν οι
μαθητές την τοπική ιστορία μέσα από λογοτεχνικά
αποσπάσματα*

Χαρτογραφώ σημαίνει εντάσσω σε γεωγραφικό χάρτη τα φαινόμενα κάθε περιοχής όπως τα κατατάσσει η επιστήμη(Μπαμπινιώτης, Μικρό Λεξικό της Ν.Ε. Γλώσσας, Αθήνα 2009)

Σε ένα λογοτεχνικό έργο ο γεωγραφικός χάρτης αποτελεί τον βασικό καμβά όπου διαδραματίζεται η δράση και η πλοκή των γεγονότων που ζουν οι πρωταγωνιστές. Ο γεωγραφικός χάρτης που εμείς ασχολούμαστε είναι ο ιστός της πόλης του Ηρακλείου. Ο ιστός αυτός αποτελείται από τείχη, δρόμους, πλατείες, δημόσια κτίσματα, εκκλησιές που στην προκειμένη περίπτωση αποτελούν τα «φαινόμενα» της ορολογίας. Το Λογοτεχνικό Τοπίο που δημιουργούν οι συγγραφείς που έχουμε επιλέξει μπορεί να συσχετιστεί με το Πραγματικό Τοπίο της εποχής που περιγράφουν. Χαρτογραφώντας τις εικόνες που δημιουργεί η ανάγνωση των έργων, τους εξάγουμε πολλές ιστορικές πληροφορίες.

Η επιλογή λογοτεχνικών αποσπασμάτων γίνεται από τα παρακάτω λογοτεχνικά έργα:

- «Καπετάν Μιχάλης» (Ν.Καζαντζάκης, Εκδόσεις Καζαντζάκη, 2017)
- «Ο Αιώνας των Λαβυρίνθων» (Ρεα Γαλανάκη, Εκδόσεις Καστανιώτη, 2002).

Κινούμαστε σε δύο ιστορικούς άξονες

A- ΑΞΟΝΑΣ: Ηράκλειο-Η πόλη κάστρο... στα βενετσιάνικα χρόνια (1204 μ.Χ. – 1669 μ.Χ)

B- ΑΞΟΝΑΣ: Ηράκλειο-Η πόλη κάστρο... στα οθωμανικά χρόνια: (1669 μ.Χ.- 1898 μ.Χ.)

Χαρτογραφούμε σημεία της πόλης από τέσσερις θεματικές ενότητες

1^η ενότητα: Φρούρια και Τείχη

2^η ενότητα: Πλατείες και Δημόσια κτίσματα

3^η ενότητα: Εκκλησιές

4^η ενότητα: Πύλες και δρόμοι

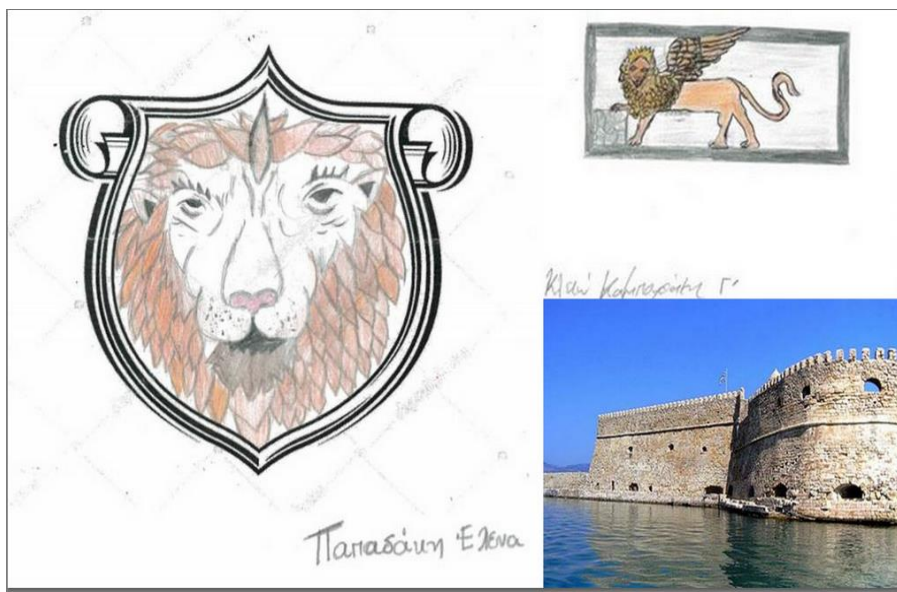
Με τις παραπάνω ενότητες ασχολούνται οι παρακάτω τρεις ομάδες μαθητών :

1η Ομάδα: «ΤΑ ΨΗΛΑ ΜΠΕΤΕΝΙΑ»

2η Ομάδα: «ΚΑΣΤΡΙΝΕΣ ΠΥΛΕΣ»

3η Ομάδα : «ΚΑΣΤΡΙΝΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ»

Οι ομάδες εντοπίζουν τα σημεία της πόλης του Ηρακλείου που τους δίνονται στα φύλλα εργασίας και τα αναπαριστούν εικαστικά .

Έχοντας δεδομένο τις έκτακτες συνθήκες λόγω Covid-19 που είχαν σαν αποτέλεσμα την αναστολή λειτουργίας των σχολικών μονάδων το πρόγραμμα δεν καταφέραμε να το ολοκληρώσουμε.

Με την 4^η ενότητα δεν προλάβαμε να ασχοληθούμε αλλά και τις άλλες τρεις δεν τις ολοκληρώσαμε.

Ελπίζουμε σε μια επόμενη «ανεμπόδιστη» σχολική χρονιά και στην ολοκλήρωση του προγράμματος.

Μετά την επαναλειτουργία των σχολικών μονάδων θα αναφέρουμε μια φράση ενός μαθητή όπως ακριβώς την είπε όταν ρωτήθηκε για το αν ήταν ωφέλιμο για αυτόν το πρόγραμμα και που εκφράζει όλη την ομάδα του προγράμματος.

«Έμαθα πολλά έχω με το πρόγραμμα αυτό»

Καλή λογοτεχνική περιήγηση!

Οι εκπαιδευτικοί του προγράμματος

Αρναουτάκη Ιφιγένεια –Αγγελιδάκη Μαρία

Σημ.

Οι Εικαστικές Αναπαραστάσεις των μαθητών είναι αποτέλεσμα γνωριμίας με τα μνημεία που εξέταζαν. Η γνωριμία έγινε με επισκέψεις που πραγματοποίησαν μόνοι τους ή με τους γονείς τους στα κατάλληλα σημεία της πόλης έχοντας καθοδήγηση από φύλλα εργασίας. Τα τελευταία τους βοήθησαν να μαζέψουν ενδιαφέρον πληροφοριακό υλικό που έχει αναρτηθεί στην ηλεκτρονική τάξη του σχολείου μας.

Ηράκλειο

Η πόλη των συγγραφέων :Νίκου Καζαντζάκη και Ρέας Γαλανάκη

[...]

Περνούσε ο Κοσμάς με βιάση τους δρόμους και πήγαινε · κοίταζε με συμπόνια γύρα του - είχε γεράσει η αγαπημένη πολιτεία, θορυβούνταν, άρχισε να γίνεται κουρνιαχτός και να σκορπίζεται στον άνεμο. Σίγουρα μια καινούρια πολιτεία, μια μέρα, θα χτιστεί από πάνω της, μα δε θα 'ταν η δικιά του, θα ξαναγέμιζαν πάλι οι δρόμοι με νέους, μα δε θα 'ταν η δικιά του νιότη... «Αγαπημένο Κάστρο» συλλογίζονταν με τρυφερότητα «αγαπημένο Κάστρο, γεράσαμε...»

(Απόσπασμα από το βιβλίο του Νίκου Καζαντζάκη, Καπετάν Μιχάλης, Εκδόσεις Καζαντζάκη 2017, σελ.451)

1^η ενότητα : Φρούρια και Τείχη

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

[...]

Ο καπετάν Μιχάλης είχε καρφωμένα τα μάτια του στο μεγάλο Κουλέ, φαρδύ γεροδεμένο πύργο, δεξιά ως μπαίνουμε στο λιμάνι, με το μαρμαρένιο στο στήθος του **φτερωτό λιοντάρι της Βενετίας**. Όλο το Μεγάλο Κάστρο ήταν τειχογυρισμένο με άγρια περιδεμένα μπεντένια, πού τα 'χαν χτίσει **στον παλιό βενετσάνικο καιρό** οι χριστιανοί ραγιάδες και τα 'χαν ποτίσει Βενετσιάνοι, Τούρκοι, Ρωμιοί, με το αίμα τους. Εδώ κι εκεί επικρατούσαν ακόμα, σφηνωμένοι απάνω τους, **πότε οι πέτρινοι λιόντες της Βενετίας, πού έσφιγγαν στ' αγκρίφια τους το Βαγγέλιο**, πότε οι τούρκικοι μπαλτάδες πού καρφώθηκαν στις ντάπιες, την αιματηρή χινοπωριάτικη μέρα πού οι Τούρκοι, ύστερα από χρόνια και χρόνια ανέλπιδο μπλόκο, πάτησαν το Μεγάλο Κάστρο. Τώρα, ολούθε, γκρεμόχορτα φυτρώνουν ανάμεσα στις ξεχαρβαλωμένες πέτρες, αγριοσυκιές και τσουκνίδες και κάππαρη[...]

(Απόσπασμα από το βιβλίο του Νίκου Καζαντζάκη, Καπετάν Μιχάλης, Εκδόσεις Καζαντζάκη 2017, σελ. 14-15)

ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΤΩΝ ΒΕΝΕΤΣΙΑΝΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ -ΤΟ ΦΤΕΡΩΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ ΔΙΑΣΠΑΡΤΟ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΟΜΑΔΑ «ΤΑ ΨΗΛΑ ΜΠΕΤΕΝΙΑ»

Διάβασε το παραπάνω απόσπασμα προσεκτικά. Βρες πληροφορίες για τις παρακάτω φράσεις. Αναζήτησε τα σημεία που περιγράφουν στην πόλη του Ηρακλείου

Το φρούριο Κούλε , Το φτερωτό λιοντάρι του Αγίου Μάρκου με ανοικτό το Ευαγγέλιο, Τα οικόσημα ευγενών Βενετών στα τείχη

**Εικαστική αναπαράσταση ορισμένων χαρακτηριστικών του
Λογοτεχνικού Τοπίου**

**«φτερωτό λιοντάρι της Βενετίας»-« πότε οι πέτρινοι λιόντες της
Βενετίας, πού έσφιγγαν στ' αγκρίφια τους το Βαγγέλιο»**

Το φτερωτο λιοντάρι του Αγίου-Μάρκου
Εικαστική επιμέλεια:Καμπουράκη Κλειώ Γ1

**Εικαστική αναπαράσταση ορισμένων χαρακτηριστικών του
Λογοτεχνικού Τοπίου- «πυκνό βενετσιάνικο ιστό της γεμάτης
εσωστρέφεια πόλης»**

1^η ενότητα: Φρούρια και Τείχη

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

[...]Αυτό ήταν το πρώτο μεγάλο κτήριο που ξεμύτισε από τον **πυκνό βενετσιάνικο ιστό της γεμάτης εσωστρέφεια πόλης**, το πρώτο λευκό μαρμαρένιο κτίσμα που δήλωσε με τέτοια παρρησία την ελληνικότητα του μέσα στο οθωμανικό Ηράκλειο - μια πόλη που μπέρδευε ακόμη τα ονόματα της: **Χάνδαξ, Κάντια, Κάστρο** και **Μεγάλο Κάστρο**, και το πρόσφατο, πλην αρχαιοελληνικό, **Ηράκλειο**, ενώ στην ύπαιθρο ακουότανε και **Χώρα**. "Ένα παλίμψηστο πολέμων, κατακτήσεων, πολιτισμών και ονομάτων, πασιφανών αληθειών μα και καλά κρυμμένων μυστικών, όπως συμβαίνει με αρκετές παραθαλάσσιες πόλεις της Μεσογείου, που δεν μπορούν να αναγνωρίσουνε αμέσως όλα τα προικιά της μνήμης τους...

Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρέα Γαλανάκη, Ο αιώνας των λαβυρίνθων, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2002, σ. 13)

ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΤΩΝ ΒΕΝΕΤΣΙΑΝΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ -ΤΑ ΟΙΚΟΣΗΜΑ ΣΤΟΛΙΔΙΑ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

ΟΜΑΔΑ «ΤΑ ΨΗΛΑ ΜΠΕΤΕΝΙΑ»

Διάβασε το παραπάνω απόσπασμα προσεκτικά. Βρες πληροφορίες για τις παρακάτω φράσεις. Αναζήτησε τα σημεία που περιγράφουν στην πόλη του Ηρακλείου

Τα ονόματα της πόλης του Ηρακλείου, Τα Ενετικά Τείχη του Ηρακλείου, ο βενετσιάνικος ιστός της πόλης με τα οικόσημα (την υπογραφή) των ευγενών στα τείχη

1^η ενότητα: Φρούρια και Τείχη

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

[...]

Τα βενετσιάνικα μπεντένια βρίσκονταν μian ανάσα από το σπίτι του δάσκαλου, τα έβλεπε σχεδόν μόλις έβγαινε από τον στενό του δρόμο, μόλις έβγαινε έξω από τον λαβύρινθο της παλιάς πόλης πού αναγκάστηκε να διπλώσει και να αναδιπλώσει το ανθηρό της σώμα μέσα σ' αυτή την πέτρινη εσθήτα. **Τα τείχη** κοντά στη γειτονιά του δάσκαλου βρίσκονταν προς τη μεριά της ενδοχώρας. Την έκρυβαν με το παραπέτασμά τους και παράλληλα την υπενθύμιζαν, **διότι σε πολλά μέρη πάνω στα μπεντένια, τα χτισμένα φαρδιά για να μπορούν να διασταυρώνονται τρέχοντας πάνω τους στρατιώτες, άλογα και ιππότες, κάρα με σιδερένιες μπάλες κανονιών ή με καζάνια καυτό λάδι, έθαλλαν τώρα πεύκα αυτοφυή, ψηλά και καταπράσινα.** Ο δάσκαλος, πού ερχόταν από τη μεριά της ενδοχώρας, προτίμησε να ζήσει μέσα στον λαβύρινθο της παλιάς πόλης, αλλά κοντά σε πύλη πού έβγαζε στην ύπαιθρο, για να μην αισθάνεται ασφυξία.

(Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρέα Γαλανάκη, Ο αιώνας των λαβυρίνθων, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2002, σ. 45)

ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΤΩΝ ΒΕΝΕΤΣΙΑΝΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ -ΤΑ ΟΙΚΟΣΗΜΑ ΣΤΟΛΙΔΙΑ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

ΟΜΑΔΑ «ΤΑ ΨΗΛΑ ΜΠΕΤΕΝΙΑ»

Διάβασε το παραπάνω απόσπασμα προσεκτικά. Βρες πληροφορίες για τις παρακάτω φράσεις. Αναζήτησε τα σημεία που περιγράφουν στην πόλη του Ηρακλείου

Τα Ενετικά Τείχη του Ηρακλείου, Τα οικόσημα των ευγενών στα τείχη

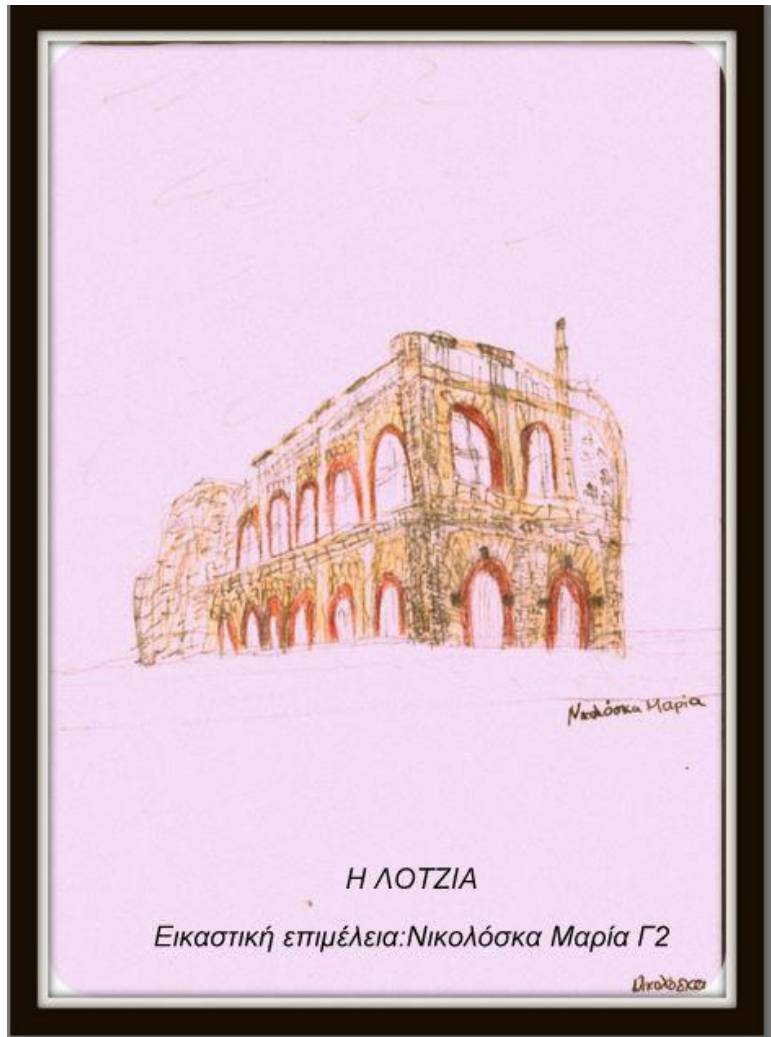
**Εικαστική αναπαράσταση ορισμένων χαρακτηριστικών του
Λογοτεχνικού Τοπίου-Τα οικοσμή των ευγενών**

**Μαθητές: Αποστολάκη Φ., Βενετσανάκη Ε., Μανιουδάκη Ε., Μακριάκης
Δ., Παπαδάκη Ε., Κοσμίδης Κ., Κουράτορας Β.**

Εικαστική αντίληψη Λογοτεχνικού Τοπίου

Λότζια -η Λέσχη των Ευγενών-Το Δημαρχείο της πόλης μας

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

2^η ενότητα: Πλατείες και Δημόσια κτίσματα

[...]

τη μικρή βενετσιάνικη πλατεία γύρω από το σιντριβάνι με τα τέσσερα μαρμάρινα λιοντάρια. Ό μεγάλος δρόμος είχε δεξιά κι αριστερά του προξενεία, **δημόσια κτήρια**, μια τράπεζα και πλουσιόσπιτα, πού τούτες τις μέρες τα περισσότερα ήταν κλειδαμπαρωμένα[...]

(Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρέα Γαλανάκη, *Ο αιώνας των λαβυρίνθων*, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2002, σ. 51)

ΑΣΤΙΚΟΣ ΠΥΡΗΝΑΣ- ΛΟΤΖΙΑ ΟΜΑΔΑ «ΚΑΣΤΡΙΝΕΣ ΠΥΛΕΣ»

Διάβασε το παραπάνω απόσπασμα προσεκτικά. Βρες πληροφορίες για τα παρακάτω. Αναζήτησε τα σημεία που περιγράφουν στην πόλη του Ηρακλείου

Λότζια –κτίριο που αποτελεί τον πυρήνα της διοικητικής και κοινωνικής ζωής της πόλης.

Το ανάγλυφο **έμβλημα** της Βενετίας (ο φτερωτός Λέοντας του Αγίου Μάρκου με κλειστό το Ευαγγέλιο) στο διάζωμα του κτιρίου.

Σημ.- Διάζωμα - Η λωρίδα πάνω από τα τοξωτά ανοίγματα

2^η ενότητα: Πλατείες και Δημόσια κτίσματα

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

[...]

Η αντικρινή πόρτα άνοιξε· πλούσια πόρτα, με βαρύ μπρούντζινο κερκέλι- ο κυρ Χαρίλαος ο Λιονταράκης, ο σπαγκοραμμένος σαράφης, πρόβαλε. Κωλοκούβαρος νάνος, μιας οργιάς, με άγρια γενομούστακα, με μαλλιαρά κοντοδάχτυλα, με παπούτσια με τρίδιπλες σόλες, μ' ένα παλτουδάκι καφετί, και κρατούσε ένα μπαστούνακι με ασημένια λαβή, που παράσταινε **ένα λιονταρίσιο κεφάλι**. Ήταν, μαθές, από **μεγάλη βενετσιάνικη γενιά**, που ρώμιεψε, ο κυρ Χαρίλαος ο Λιονταράκης- κι οι πρόγονοί του είχαν ζωγραφισμένο απάνω στο φλάμπουρό τους **και σκαλισμένο απάνω στον πύργο τους ένα λιοντάρι**.

(Απόσπασμα από το βιβλίο του Νίκου Καζαντζάκη, Καπετάν Μιχάλης, Εκδόσεις Ελ. Καζαντζάκη 1974, σελ. 109)

ΑΣΤΙΚΟΣ ΠΥΡΗΝΑΣ- ΛΟΤΖΙΑ

ΟΜΑΔΑ «ΚΑΣΤΡΙΝΕΣ ΠΥΛΕΣ»

Διάβασε το παραπάνω απόσπασμα προσεκτικά και προσπάθησε να απαντήσεις στο παρακάτω αφού παρατηρήσεις προσεκτικά το διάζωμα στη Λότζια Ηρακλείου

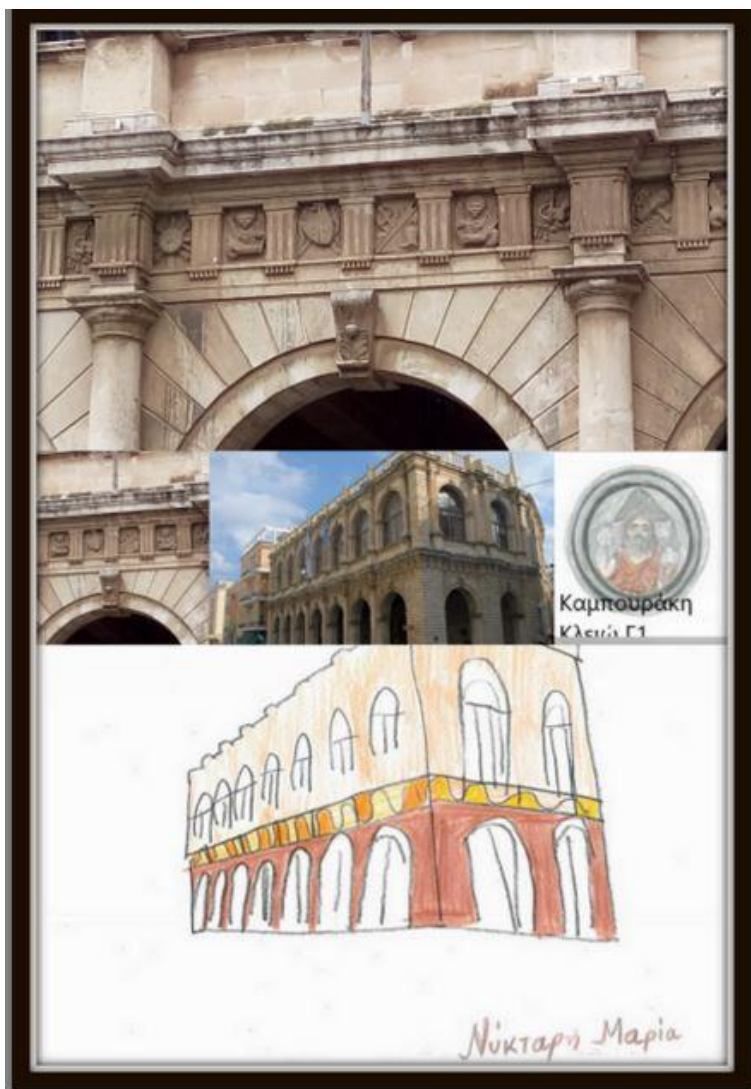
Σημ.Παράδειγμα διαζώματος (Η λωρίδα πάνω από τα τοξωτά ανοίγματα)

Βρες τον αριθμό ανάγλυφων λιονταριών στο διάζωμα της δυτικής όψης της Λότζιας

Επιτόπια έρευνα από τους μαθητές

Μετζογιαννάκη Νίκο Β3, Νύκταρη Μαρία Β1, Αλεξάκη Ιάσωνα Γ1

Επιτόπια έρευνα από του μαθητές

**Μακριδάκη Δ., Σαπουντζή Θ., Ψαρουδάκη Φ., Χατζηκώστα Α., Συνολάκη Γ.,
Σταματάκη Μαρία, Κληρονόμου Μαρία, Χιλιάρχου Εύα
Επιμέλεια φωτογραφικού υλικού: Σταματάκη Μαρία**

2^η ενότητα: Πλατείες και Δημόσια κτίσματα

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

[...]

Ξαναφάνηκε η Κρήνη του Μοροζίνη, μια οκτάλοβη μαρμαρένια γούρνα με ανάγλυφους τρίτωνες, δελφίνια και οικόσημα, στο κέντρο της κάθονταν τα τέσσερα μαρμάρινα λιοντάρια, πού συμβόλιζαν την ισχύ της Γαληνότητας Βενετίας. Από το στόμα τους έτρεχε νερό, το ακριβό νερό μιας ανά τούς αιώνες διψασμένης πόλης. Έλεπε μόνο το άγαλμα του Ποσειδώνα πού παλιά στεκόταν πάνω από τα λιοντάρια, για να μπορεί από κει ψηλά να ελέγχει- τούς θαλασσινούς ανέμους. Μια μέρα, με τη θέλησή του μάλλον, θα εγκατέλειψε τον λαβύρινθο τούτης της περιτειχισμένης πόλης για να επιστρέψει στον υγρό λαβύρινθο της θάλασσας, εκεί όπου δεν διακρίνονταν τα δάκρυα των ανθρώπων. [...]

(Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρέα Γαλανάκη, Ο αιώνας των λαβυρίνθων, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2002, σ. 93)

ΑΣΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ-ΚΡΗΝΗ ΜΟΡΟΖΙΝΗ

ΟΜΑΔΑ «ΚΑΣΤΡΙΝΕΣ ΠΥΛΕΣ»

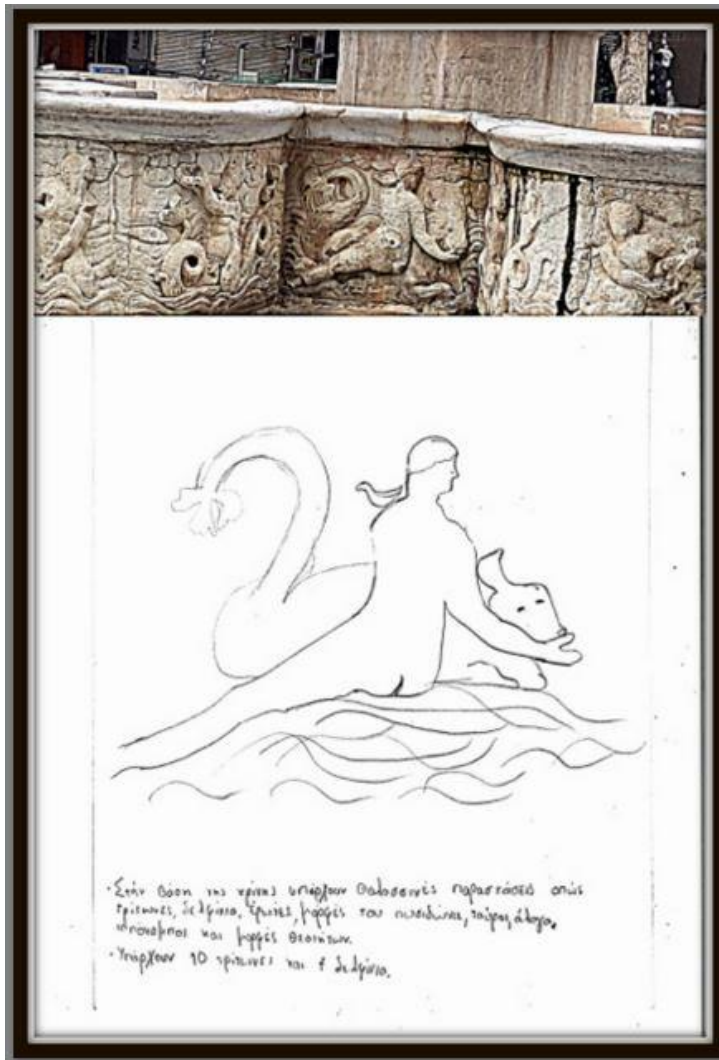
Διάβασε το παραπάνω απόσπασμα προσεκτικά. Βρες πληροφορίες για τις παρακάτω φράσεις. Αναζήτησε τα σημεία που περιγράφουν στην πόλη του Ηρακλείου

Κρήνη του Μοροζίνη (ανάγλυφους τρίτωνες, δελφίνια, οικόσημα, το άγαλμα του Ποσειδώνα), Κρήνη του Μοροζίνη (το ακριβό νερό μιας ανά τούς αιώνες διψασμένης πόλης)

Εικαστική αναπαράσταση Λογοτεχνικού Τοπίου

Κρήνη Μοροζίνη- Νηρηίδες

από τους μαθητές Κουράτορα Βασίλη Α1 και Κοσμίδη Κωνσταντίνο Α1

**Εικαστική αναπαράσταση Λογοτεχνικού Τοπίου- «..μια οκτάλοβη
μαρμαρένια γούρνα με ανάγλυφους τρίτωνες..»**

Κρήνη Μοροζίνη-Τρίτωνες

από τον μαθητή Σαπουντζή Θωμά Β4

**Εικαστική αναπαράσταση Λογοτεχνικού Τοπίου- «...μια οκτάλοβη
μαρμαρένια γούρνα με ανάγλυφους τρίτωνες, δελφίνια...»**

Κρήνη Μοροζίνη- Δελφίνια από τις μαθήτριες

Κατσαλάκη Ε, Φραγκάκη Γ, Νικολόσκα Μ.

2η ενότητα: Πλατείες και Δημόσια κτίσματα

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

[...]

Ξαναφάνηκε η Κρήνη του Μοροζίνη, μια οκτάλοβη μαρμαρένια γούρνα με ανάγλυφους τρίτωνες, δελφίνια και οικόσημα, στο κέντρο της κάθονταν τα τέσσερα μαρμάρινα λιοντάρια, πού συμβόλιζαν την ισχύ της Γαληνότατης Βενετίας. Από το στόμα τους έτρεχε νερό, το ακριβό νερό μιας ανά τούς αιώνες διψασμένης πόλης. Έλειπε μόνο το άγαλμα του Ποσειδώνα πού παλιά στεκόταν πάνω από τα λιοντάρια, για να μπορεί από κει ψηλά να ελέγχει- τούς θαλασσινούς ανέμους. Μια μέρα, με τη θέλησή του μάλλον, θα εγκατέλειψε τον λαβύρινθο τούτης της περιτειχισμένης πόλης για να επιστρέψει στον υγρό λαβύρινθο της θάλασσας, εκεί όπου δεν διακρίνονταν τα δάκρυα των ανθρώπων. [...]

(Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρέα Γαλανάκη, Ο αιώνας των λαβυρίνθων, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2002, σ. 93)

ΑΣΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ-ΚΡΗΝΗ ΜΟΡΟΖΙΝΗ

ΟΜΑΔΑ «ΚΑΣΤΡΙΝΕΣ ΠΥΛΕΣ»

Διάβασε το παραπάνω απόσπασμα προσεκτικά. Βρες πληροφορίες για τις παρακάτω φράσεις. Αναζήτησε τα σημεία που περιγράφουν στην πόλη του Ηρακλείου

Κρήνη του Μοροζίνη (ανάγλυφους τρίτωνες, δελ-φίνια, οικόσημα, το άγαλμα του Ποσειδώνα), Κρήνη του Μοροζίνη (το ακριβό νερό μιας ανά τούς αιώνες διψασμένης πόλης)

2^η ενότητα: Πλατείες και Δημόσια κτίσματα

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

[...]

καθώς άρχιζε να απομακρύνεται από το σπίτι της Σκεύως προς τα **υπαίθρια καφεενεία γύρω από το σιντριβάνι με τα τέσσερα μαρμάρινα λιοντάρια**, τα μεσοκομμένα πίσω από την πυκνή δαντέλα ενός **οθωμανικού σιδερένιου κιγκλιδώματος**. Στην κάψα του αυγουστιάτικου πρωινού, και ταραγμένος από το πέρασμά του έξω από το σπίτι πού έκλεινε τη Σκεύω, ήθελε να καθίσει **στη σκιά τού πλάτανου στο σιντριβάνι** για ένα ποτήρι δροσερό νερό, τούρκικο καφέ κι ένα λουκούμι...

(Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρέα Γαλανάκη, *Ο αιώνας των λαβυρίνθων*, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2002, σ. 60)

ΑΣΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ-ΚΡΗΝΗ ΜΟΡΟΖΙΝΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΙΣΤΟΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΗΝΗ

ΟΜΑΔΑ «ΚΑΣΤΡΙΝΕΣ ΠΥΛΕΣ»

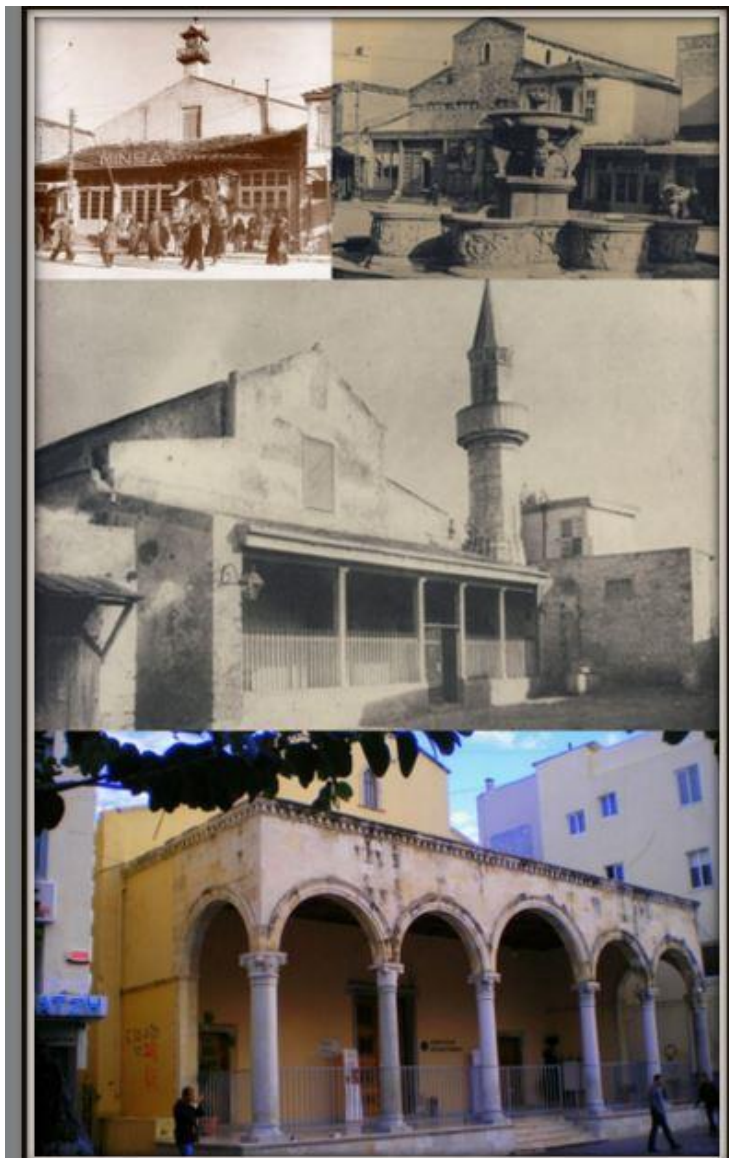
Διάβασε το παραπάνω απόσπασμα προσεκτικά. Βρες πληροφορίες για τις παρακάτω φράσεις. Αναζήτησε τα σημεία που περιγράφουν στην πόλη του Ηρακλείου

Κρήνη του Μοροζίνη (τα μεσοκομμένα πίσω από την πυκνή δαντέλα ενός οθωμανικού σιδερένιου κιγκλιδώματος, στη σκιά τού πλάτανου στο σιντριβάνι)

Έρευνα και φωτογραφικό υλικό για την πλατεία Λιονταριών από τη
μαθήτρια Χιλιάρχου Εύα Γ3

Επιτόπια έρευνα από τις μαθήτριες Κατσαλάκη Ελένη, Φραγκάκη Γεωργία

3^η ενότητα: Εκκλησίες

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

[...]

Το σημείωμα έφτασε στα χέρια του πριν από λίγες ώρες, στον χορό τού «Λυκείου ό Κοραής» από άτομο, πιθανότατα γυναίκα, μασκαρεμένο σε αρλεκίνο. Ό χορός μεταμφιεσμένων, πού γινόταν κάθε χρόνο **στην αίθουσα της Μινώας, την άλλοτε βενετσιάνικη εκκλησία τού Αγίου Μάρκου στα Λιοντάρια**, πού την είχαν μετατρέψει σε αίθουσα κινηματογράφου και άλλων εκδηλώσεων, ήταν κλειστός κι επίσημος...

(Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρέα Γαλανάκη, *Ο αιώνας των λαβυρίνθων*, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2002, σ. 129)

ΑΣΤΙΚΟΣ ΠΥΡΗΝΑΣ- ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΟΜΑΔΑ «ΚΑΣΤΡΙΝΕΣ ΠΥΛΕΣ»

Διάβασε το παραπάνω απόσπασμα προσεκτικά. Βρες πληροφορίες για τις παρακάτω φράσεις. Αναζήτησε τα σημεία που περιγράφουν στην πόλη του Ηρακλείου

βενετσιάνικη εκκλησία τού Αγίου Μάρκου στα Λιοντάρια, αίθουσα της Μινώας

**Εικαστική αναπαράσταση κωδωνοστασίου Αγίου Μάρκου από την
μαθήτριά Μιχαέλα Μελαμπιώτη Α1**

3η ενότητα: Εκκλησιές

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

[...]

Το σημείωμα έφτασε στα χέρια του πριν από λίγες ώρες, στον χορό τού «Λυκείου ό Κοραής» από άτομο, πιθανότατα γυναίκα, μασκαρεμένο σε αρλεκίνο. Ό χορός μεταμφιεσμένων, πού γινόταν κάθε χρόνο στην αίθουσα της Μινώας, **την άλλοτε βενετσιάνικη εκκλησία τού Αγίου Μάρκου στα Λιοντάρια**, πού την είχαν μετατρέψει σε αίθουσα κινηματογράφου και άλλων εκδηλώσεων, ήταν κλειστός κι επίσημος...

(Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρέα Γαλανάκη, *Ο αιώνας των λαβυρίνθων*, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2002, σ. 129)

ΑΣΤΙΚΟΣ ΠΥΡΗΝΑΣ- ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ

ΟΜΑΔΑ «ΚΑΣΤΡΙΝΕΣ ΠΥΛΕΣ»

Διάβασε το παραπάνω απόσπασμα προσεκτικά.Βρες πληροφορίες για τις παρακάτω φράσεις. Αναζήτησε τα σημεία που περιγράφουν στην πόλη του Ηρακλείου

βενετσιάνικη εκκλησία τού Αγίου Μάρκου στα Λιοντάρια (το πολύ ψηλό κωδωνοστάσιο του ναού με το ρολόι)

*Επιτόπια έρευνα και φωτογραφική επιμέλεια από τους μαθητές
Σαπουντζή Θ., Κατσαλάκη Ε., Φραγκάκη Γ.*

3^η ενότητα: Εκκλησιές

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

[...]

Το σημείωμα έφτασε στα χέρια του πριν από λίγες ώρες, στον χορό τού «Λυκείου ό Κοραής» από άτομο, πιθανότατα γυναίκα, μασκαρεμένο σε αρλεκίνο. Ό χορός μεταμφιεσμένων, πού γινόταν κάθε χρόνο στην αίθουσα της Μινώας, **την άλλοτε βενετσιάνικη εκκλησία τού Αγίου Μάρκου στα Λιοντάρια**, πού την είχαν μετατρέψει σε αίθουσα κινηματογράφου και άλλων εκδηλώσεων, ήταν κλειστός κι επίσημος...

(Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρέα Γαλανάκη, *Ο αιώνας των λαβυρίνθων*, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2002, σ. 129)

ΑΣΤΙΚΟΣ ΠΥΡΗΝΑΣ- ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΟΜΑΔΑ «ΚΑΣΤΡΙΝΕΣ ΠΥΛΕΣ»

Διάβασε το παραπάνω απόσπασμα προσεκτικά. Βρες πληροφορίες για τις παρακάτω φράσεις. Αναζήτησε τα σημεία που περιγράφουν στην πόλη του Ηρακλείου.

βενετσιάνικη εκκλησία τού Αγίου Μάρκου – φωτογράφησε το τμήμα της ενετικής βάσης του κωδωνοστασίου που σώζεται μέχρι σήμερα και που στήριζε τον μετέπειτα μιναρέ

3^η ενότητα: Εκκλησίες

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

[...]

Από πάνω του ο μιναρές της Άγια-Κατερίνας λαμποκοπούσε κατάσπρος, ο ήλιος είχε πιάσει τις στέγες, και πέρα ο φούρνος του Τουλουπανά κάπνιζε, μια όρνιθα στο αντικρινό σπίτι έκαμε το αυγό και κακάριζε. **Από τον Αι-Μηνά ακούγονταν γλυκές, νανουριστικές ψαλμωδίες.**

—Μωρέ, δε θα περάσει κανένας χριστιανός να πηγαίνει στην εκκλησιά, να με λυπηθεί; Δε θα περάσει; Ρήμαξε, μωρέ, ο κόσμος; Τι 'ναι ετούτη η ερημιά; Χάθηκα!...

(Απόσπασμα από το βιβλίο του Νίκου Καζαντζάκη, Καπετάν Μιχάλης, Εκδόσεις Καζαντζάκη 2017, σελ.109)

ΑΣΤΙΚΟΣ ΠΥΡΗΝΑΣ-ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

ΟΜΑΔΑ «ΚΑΣΤΡΙΝΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ»

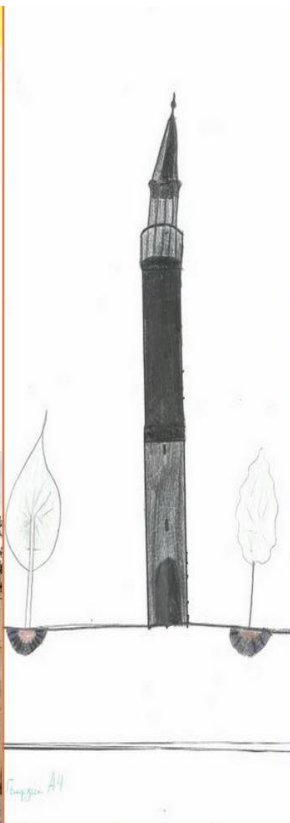
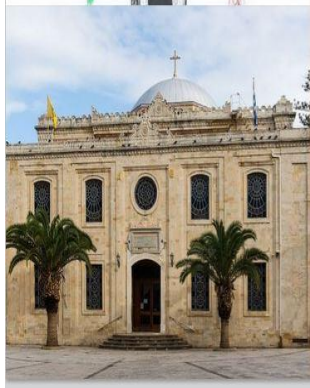
Διάβασε το παραπάνω απόσπασμα προσεκτικά.Βρες πληροφορίες για τα παρακάτω. Αναζήτησε τα σημεία που περιγράφουν στην πόλη του Ηρακλείου.

Εκκλησία Αγίας Αικατερίνης, Εκκλησία Αγίου Μηνά

**Εικαστική αναπαράσταση μινारे Αγίας Αικατερίνης από τη μαθήτριά
Σταματάκη Μαρία**

**Εικαστική αναπαράσταση μιναρέ Αγίου Τίτου και Αγίου Πέτρου των
Δομηνικανών από τις μαθήτριες Κατσαλάκη Ε., Φραγκάκη Γ.**

3^η ενότητα: Εκκλησίες

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

[...]

Ἡ πύλη πού χώριζε το λιμάνι ἀπὸ τὴν πόλη εἶχε γκρεμιστεῖ ἀμέσως μετὰ τὴ σφαγὴ, ἔτσι χωρὶς νὰ το καταλάβουν ἀρχισαν νὰ ἀνηφορίζουν στὴν οδὸ Εικοστῆς Πέμπτῃς Αὐγουστοῦ, τὸ ὄνομα πού εἶχε πάρει ὁ δρόμος γιὰ το πρὶν ἀπὸ μιὰ εικοσαετία μαρτύριό του, σβήνοντας γιὰ πάντα τὰ παλιὰ του ὀνόματα Βεζίρ Τσαρσί καὶ Ρούγα Μαῖστρα. Ἦταν νωρὶς, μα εἶχε πιάσει κιόλας ζέστη. Αὐτὸ τὸν Αὐγουστο, αὐτὸ τὸ πρωὶ συγκεκριμένα, ὁ δρόμος θυμόταν τούς σφαγμένους του, τὶς φλόγες πού κατέστρεψαν τὰ ωραῖα κτήρια, μολονότι καινούργια σπίτια, πιο ψηλά, πιο πλούσια, εἶχαν χτιστεῖ πάνω στὴ στάχτη τῶν κατεστραμμένων. Στὸ ισόγειο μερικῶν κτηρίων οἱ μαγαζάτορες δὲν εἶχαν ἀκόμη ἀνοίξει τὰ καταστήματά τους, οἱ νοικοκυραῖοι δὲν εἶχαν ἀκόμη ἀνοίξει τὰ κλειστά παντζούρια τους, μα σὲ ὅλα σχεδὸν τὰ κτήρια κυμάτιζε ἀπὸ τὴν παραμονὴ τῆς ἐπετείου ἢ ἐλληνικῇ σημαίᾳ. Μιὰ υπηρέτρια ἀνοίξε τὴν πόρτα ἐνὸς ἀρχοντοσπιτοῦ, ἔριξε ἀπότομα ἓναν κουβά νερό στα μαρμαρένια σκαλοπάτια, ἓνας κεραμιδόγατος ἔτρεξε γιὰ νὰ μὴ βραχεῖ καὶ σταμάτησε **στο κοντινὸ τζαμί τοῦ βεζίρη Αχμέτ Κιοπρουλή ...**

(Απόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίο τῆς Ρέα Γαλανάκη, *Ο αἰώνας τῶν λαβυρίνθων*, Ἐκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2002, σ. 90)

ΑΣΤΙΚΟΣ ΠΥΡΗΝΑΣ-ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

ΟΜΑΔΑ «ΚΑΣΤΡΙΝΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ»

Διάβασε τὸ παραπάνω ἀπόσπασμα προσεκτικὰ. Βρες πληροφορίες γιὰ τὰ παρακάτω. Αναζήτησε τὰ σημεῖα ποὺ περιγράφουν στὴν πόλη τοῦ Ἡρακλείου

Ναοί: Ἅγιος Τίτος καὶ Ἅγιος Πέτρος τῶν Δομινικανῶν

3^η ενότητα: Εκκλησιές

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

[...]

...ο κεραμιδόγατος έτρεξε για να μη βραχεί και σταμάτησε **στο κοντινό τζαμί του βεζίρη Αχμέτ Κιοπρουλή** -εκεί δεν κινδύνευε από κανέναν τέτοια ώρα, **ψυχή δεν βρισκόταν έξω από το μεγαλόπρεπο τζαμί, εκτός από τους τυφλούς ζητιάνους που περίμεναν εσαεί το θαύμα**. Ο δάσκαλος απέστρεψε το βλέμμα του από **το τζαμί**, το χτισμένο από τον πρακτικό μηχανικό Μούση πριν από εξήντα χρόνια στη θέση ενός άλλου, γκρεμισμένου από σεισμό, πού κι αυτό βρισκόταν στη θέση παλαιότερου χριστιανικού ναού...

(Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρέα Γαλανάκη, *Ο αιώνας των λαβυρίνθων*, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2002, σ. 90,91)

ΑΣΤΙΚΟΣ ΠΥΡΗΝΑΣ-ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

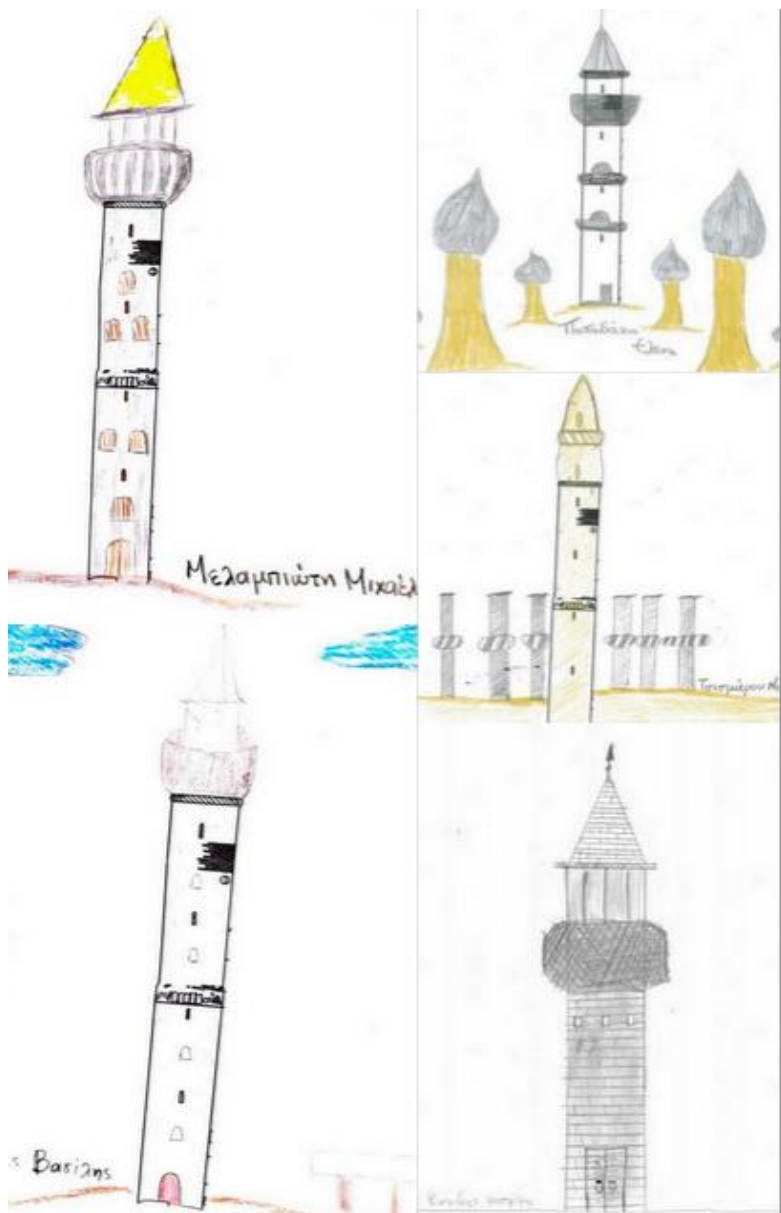
ΟΜΑΔΑ «ΚΑΣΤΡΙΝΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ»

Διάβασε το παραπάνω απόσπασμα προσεκτικά. Βρες πληροφορίες για το παρακάτω. Αναζήτησε το σημείο που περιγράφει στην πόλη του Ηρακλείου

Ναός: Άγιος Τίτος- τζαμί του βεζίρη Αχμέτ Κιοπρουλή

Εικαστική αναπαράσταση μιναρέδων

Μαθητές: Μελαμπιώτη Μ., Παπαδάκη Ε., Τσισμάρου Ν., Κουράτορας Β., Κοσμίδης Κ.

3η ενότητα: Εκκλησίες

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

[...]

Στο Ηράκλειο, όπου ο δάσκαλος είχε εγκατασταθεί ανάμεσα στον Άγιο Μηνά, τον μεγάλο μητροπολιτικό ναό που άρχισε να χτίζεται λίγο μετά την ανασκαφή, και **το σιναϊτικό μετόχι του Αγίου Ματθαίου**, μιαν εκκλησιά μικρότερη, παμπάλαιοι, γεμάτη με βυζαντινά εικονίσματα. Μια μέρα μάλιστα, περνώντας ο δάσκαλος έξω από το γιαπί της καινούργιας εκκλησίας, είδε να εντοιχίζουν οι εργάτες κάτι πέτρες πελεκημένες και τις αναγνώρισε, τις ήξερε καλά σαν άνθρωπο. Ρωτώντας έμαθε ότι τις είχαν κουβαλήσει στρατιώτες για τον λαμπρό ναό από τον λόφο της Κεφάλας, από μια πλαγιά δίπλα στο σημείο που είχαν ανασκάψει,...

(Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρέα Γαλανάκη, Ο αιώνας των λαβυρίνθων, Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα 2002, σ. 44)

ΑΣΤΙΚΟΣ ΠΥΡΗΝΑΣ-ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

Άγιος Ματθαίος

ΟΜΑΔΑ «ΚΑΣΤΡΙΝΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ»

Διάβασε το παραπάνω απόσπασμα προσεκτικά. Βρες πληροφορίες για τα παρακάτω.

Σιναϊτικό μετόχι του Αγίου Ματθαίου
Αναζήτησε ανάγλυφες μαρμάρινες πλάκες στο προαύλιο του ναού που σου προκαλούν ενδιαφέρον

**Επιτόπια έρευνα και φωτογραφική επιμέλεια από τους μαθητές
Φραγκάκη Γ,Κατσαλάκη Ε.**

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΜΕΛΑΜΠΙΩΤΗ ΜΙΧΑΕΛΑ Α1

ΚΟΣΜΙΔΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣΑ1

ΚΟΥΡΑΤΟΡΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Α1

ΜΑΝΙΟΥΔΑΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Α1

ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗ ΦΩΤΕΙΝΗ Α2

ΒΕΝΕΤΣΑΝΑΚΗ ΕΒΕΛΙΝΑ Α2

ΚΑΤΣΑΛΑΚΗ ΕΛΕΝΗ Α4

ΦΡΑΓΚΑΚΗ ΤΖΩΡΤΖΙΝΑ Α4

ΜΑΡΑΓΚΑΚΗ ΦΙΛΙΑ Α4

ΝΥΚΤΑΡΗ ΜΑΡΙΑ Β1

ΜΕΤΖΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΝΙΚΟΣ Β3

ΜΑΚΡΙΔΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ Β3

ΣΑΠΟΥΝΤΖΗΣ ΘΩΜΑΣ Β4

ΤΣΙΣΜΑΡΟΥ ΝΙΚΙΤΑΣ Β4

ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ ΒΑΡΒΑΡΑ Β4

ΑΛΕΞΑΚΗΣ ΙΑΣΟΝΑΣ Γ1

ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ ΜΑΡΙΑ Γ1

ΚΑΜΠΟΥΡΑΚΗ ΚΛΕΙΩ Γ1

ΝΙΚΟΛΟΣΚΑ ΜΑΡΙΑ Γ2

ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑΣ ΑΝΤΩΝΗΣ Γ3

ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ	ΜΑΡΙΑ	Γ3
ΠΑΠΑΔΑΚΗ	ΕΛΕΝΗ	Γ3
ΨΑΡΟΥΔΑΚΗΣ	ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ	Γ3
ΧΙΛΙΑΡΧΟΥ	ΕΥΑ	Γ3
ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ	ΕΙΡΗΝΗ	Γ3
ΣΥΝΟΛΑΚΗΣ	ΓΙΑΝΝΗΣ	Γ3

Με εκτίμηση και ευχαριστίες στους μαθητές μας

Οι καθηγήτριες του προγράμματος

ΠΗΓΕΣ

http://history-pages.blogspot.com/2012/10/blog-post_13.html

https://www.esos.gr/sites/default/files/articles-legacy/2661_e0rariuth0_23_e0rariuth0_aii_i_2_2ssth0cepss.pdf

<https://cretazine.com/heraklion/city-life/past/item/956-liontaria-diorofa>

Ηράκλειο Η πόλη με τα κρυμμένα μυστικά

Εκπαιδευτικό υλικό για την πόλη του Ηρακλείου που βασίζεται στο ομώνυμο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του (Κ.Π.Ε. Αρχαίων)

